

За роки незалежності створено законодавчу базу діяльності А. У., систему управління, підготовки та забезпечення військ, вона стала активно залучатися до миротворчих акцій. А. У. значно скоротилася: на початок 2014 р. у ній нараховувалося 165 тисяч 500 осіб, причому лише 70 тисяч із них служили у бойових частинах. За даними видання «Біла книга-2013. Збройні Сили України», сухопутні сили нараховували у своїх лавах 49 тисяч 100 військовослужбовців, 683 танки, 1965 бойових броньованих машин, 72 бойових вертольоти, 379 артилерійських систем калібру більше 100 мм; у Повітряних силах проходили службу 36,3 тисячі осіб, у наявності 160 бойових і 27 транспортних літаків; у Військ.-морських силах служили 14,7 тисячі осіб, у наявності 22 бойових кораблі та катери, 3 протичовнові літаки і 8 протичовнових вертольотів, 40 танків, 199 бойових броньованих машин, 54 артилерійських системи калібру більше 100 мм.

Події 2014 р. (анексія Криму, Анти-терор. операція) стали свідченням того, про що давно казали фахівці: за роки незалежності йшла не розбудова, а руйнування А. У. Проблемами А. У. були: недостатні обсяги бюджетного фінансування потреб оборони, яке останніми роками не перевищувало 1% ВВП, що не забезпечує підтримання оборонного потенціалу на рівні, який гарантував би високу бойову готовність і боєздатність А. У.; низька ефективність заходів держ. військ.-технічної політики, значне відставання темпів оснащення військ (сил) новими (модернізованими) зразками від процесу їх морального і фізич. старіння; обмежені можливості вітчизн. підприємств промисловості щодо задоволення

потреб А. У. у суч. озброєнні, що стало наслідком значного скорочення його замовлень протягом останніх років; стан навчально-матеріальної та польової бази вищих військ. навчальних закладів не відповідає суч. вимогам і не дає можливості повною мірою забезпечити необхідний рівень практичної готовності випускників до виконання завдань за призначенням; байдуже ставлення д-ви до людей у погонах; катастрофічне падіння престижу військ. служби; низька матеріальна винагорода за військ. працю, тобто непривабливість професії військового; соц. незахищеність військовослужбовців і членів їх сімей; невіршеність житлового питання для військовослужбовців тощо.

«Стратегія реформ-2020» Президента України П. Порошенка передбачає збільшення військ. фінансування з 1% до 5% ВВП у 2020 р. Крім того, реформи передбачають, що в Україні буде збільшено к-сть військовослужбовців – з 2,8 до 7 осіб на 1000 населення. Передбачається розробка нової оборонної стратегії, внесення змін до Военної доктрини і підготовка нової держ. програми розвитку Збройних Сил України. Усе це дозволить А. У. ефективно мінімізувати зовн. загрози і виконати своє призначення – забезпечити територ. цілісність і суверенітет України. (М. Требін)

АСИМІЛЯЦІЯ (лат. *assimilatio* – уподібнення, засвоєння, схожість) – втрата однією частиною соціуму своїх відмітних рис та заміна рисами, запозиченими в ін. частини соціуму; поглинання однієї групи ін., що має наслідком ототожнення культ., ціннісних та ін. характеристик самосвідомості членів указаних груп. Поняття було вперше

вжите наприкінці XIX ст. у США для аналізу процесів інтеграції іммігрантських груп у сусп-во країни (як синонім «американізації»). У 1950-ті рр. відомий амер. соціолог Р. Парк використовував це поняття у своїх працях при дослідженні процесів взаємодії між місц. населенням і новими переселенцями. Первісно **А.** розглядалася як односторонній процес, у межах якого приїжджаючі добровільно відмовлялись від своєї культури на користь культури панівного сусп-ва. У подальшому в сусп. науках поняттям «**А.**» позначають процес взаємного пристосування панівного і мігруючого етносів, або процес поступового розчинення мігруючого етносу серед панівного. Внаслідок цього етнос, що асимілюється, втрачає самобутність: засвоює іноетнічну мову і сприймає її як власну; запозичує характерні етн. ознаки іншого і втрачає власну культ. ідентичність. Виокремлюють два види **А.**: добровільна **А.** – повільне захоплення і переймання однією етн. групою культ. традицій ін. групи. Спочатку втрачаються специф. етн. ознаки у матеріальній сфері, а пізніше – у дух. У такому випадку вона проходить шляхом акультурації, адаптації до іншомовного оточення, шляхом утворення міжетн. шлюбів і т. ін.; примусова **А.** – системне ігнорування панівною більшістю етн. меншини, створення перешкод для сприятливого функціонування меншиного етносу, нищення етн. зв'язків та ін., що спричинює культ. руйнацію народу. Такий вид **А.** уподібнюється деетнізації, яка призводить до насильницького позбавлення власної мови, культ. традиції. Імпліцитним твердженням такого виду **А.** є те, що культура панівного етносу є вищою щодо культури

мігрантів. Політика примусової **А.** зазвичай стосується конкретної групи сусп-ва, охоплює освітню, профес., сімейну, демогр. та ін. сфери держ. політики, а також іноді проходить паралельно із воєнною анексією, частковим винищенням (геноцидом), змушеним переселенням, законодавчою діяльністю, спрямованою проти культ.-мовних явищ. Термін «**А.**» може використовуватись одночасно як процес або як стан. У першому випадку він відбиває процес входження іммігрантів у простір панівного сусп-ва, у другому – він пояснює стан схожості манер поведінки, цінностей і настанов іммігрантів та представників панівного сусп-ва. В суч. світі термін «**А.**» частіше використовується у значенні «примусова» і має негативне забарвлення. Для нейтральної або позитивної оцінки процесу взаємодії або взаємоприсутування в соціумі двох (кількох) груп вживають термін «інтеграція». (О. Стасевська)

АСПЕКТ РЕГІОНАЛІЗМУ (лат. *aspectus* – погляд; нім. *regionalismus* від лат. *regionalis* – місцевий, обласний): 1) точка зору, певне розуміння інтересів того або ін. регіону; 2) проблема пріоритетів у регіон. зовн. політиці країни.

Регіоналізм в Україні розвивався історично. Ймовірно, вже на ранніх етапах своєї історії в країні спостерігаються тенденції до регіоналізації. Давня Русь-Україна з її феодальним принципом внутрішньородового сюзеренітету швидко стала сукупністю регіонів, на базі яких пізніше виникли князівства. Захоплення цих територій Великим Князівством Литовським і перебування значної частини укр. земель у складі спочатку Литовської, потім Польсько-Литовської д-ви, Імперії Габсбургів і в

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Харківська асоціація політологів

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИЙ СЛОВНИК

За редакцією професора *М. П. Требіна*

Харків
«Право»
2015

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2
П50

*За планом науково-дослідних робіт
Міністерства освіти і науки України 2013–2015 рр.*

*Рекомендовано до видання вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 6 від 20 лютого 2015 р.)*

Рецензенти:

В. М. Бебик – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, глобалістики та соціальних комунікацій Університету «Україна», Голова Всеукраїнської асоціації політичних наук;

В. Д. Гончаренко – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслужений діяч науки і техніки України, академік Національної академії правових наук України;

В. Ф. Смолянюк – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та соціології Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана

Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: [Л. М. Герасіна, В. Л. По-
П50 грібна, І. О. Поліщук та ін.]; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2015. – 816 с.

ISBN 978-966-458-848-2

Політологічний енциклопедичний словник охопив аналіз основних категорій політичної науки. Основний зміст словника розкриває сутність, поняття, цінності та значення політики, її ролі в житті особи та суспільства, нації і держави, у долі народів і людства загалом. Призначення Словника – сприяти формуванню нової політичної культури українського суспільства, що орієнтована на ідеї демократії, свободи і європейські цінності. У Словнику розглянуто понад 600 найважливіших понять політології.

Для науковців, політичних діячів, викладачів, аспірантів, студентів ВНЗ, а також усіх, хто цікавиться політикою та політичною наукою.

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2

ISBN 978-966-458-848-2

© Герасіна Л. М., Погрібна В. Л., Полі-
щук І. О. та ін., укладання, 2015
© Видавництво «Право», 2015

Науково-довідкове видання

Політологічний енциклопедичний словник

За редакцією професора *М. П. Требіна*

Редактор *С. А. Пашинська*
Коректор *Н. Ю. Шестьора*
Комп'ютерна верстка *О. І. Сенько*

Підписано до друку з оригінал-макета 03.11.2015.
Формат 70×100 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 65,8. Обл.-вид. арк. 61,9. Вид. № 1271.
Тираж 500 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80а
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Леонов
Тел. (057) 717-28-80